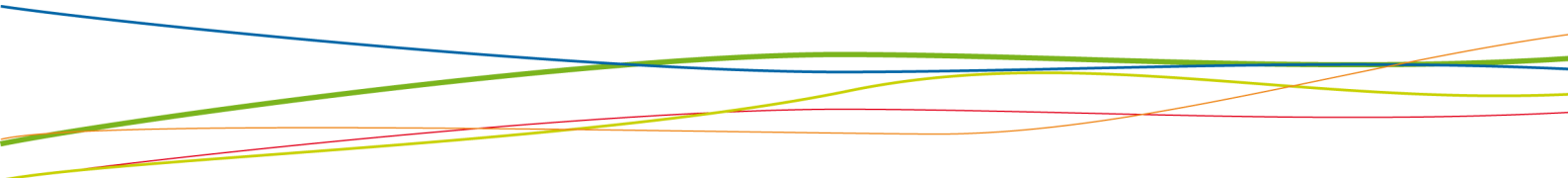

LOOPBAANORIËNTATIE EN –BEGELEIDING (LOB)

DEEL II: STUDIEKEUZE VERVOLGOPLEIDING

Inhoud

INLEIDING	3
Wat is Loopbaanoriëntatie en -begeleiding (LOB)?	3
Rol ouders bij LOB	3
Hulp bij studiekeuze	3
STAPPENPLAN STUDIEKEUZE	4
ORIËNTEREN OP SCHOOL	5
Opleidingenmarkt leerjaar 3 en 4	5
ORIËNTEREN BUITEN SCHOOL: Open dagen, meeloopdagen en proefstuderen	6
Vorbereiding: pas als je weet wát je zoekt, kun je vinden wat je nodig hebt.	6
Voorbeeldvragen om je te helpen voorbereiden	6
Open dagen mbo-opleidingen in de regio	6
Studiebeurzen mbo	6
Meeloopdagen en proefstuderen	6
Open dagen havo-opleidingen in de regio	7
NA DALTON MAVO NAAR HET MBO	8
Toelatingsrecht mbo	8
Informatie over het mbo	8
Algemene tips voor studiekeuze in het mbo	8
Doorstroom naar hbo	8
NA DALTON MAVO NAAR DE HAVO	9
Profielen en vakkenpakketten op de havo	9
TIPS VOOR OUDERS	10
Het stripboek studiekeuze	10
Internet	10
Loopbanen veranderen	10
BIJLAGE 1: vragen om bij stil te staan op bijvoorbeeld open dag	11
BIJLAGE 2: websites	13
BIJLAGE 3: testen op internet	14
BIJLAGE 4: mbo-profiel Zorg, welzijn en sport	15
BIJLAGE 5: mbo-profiel Techniek	16
BIJLAGE 6: mbo-profiel Agro, food, natuur en milieu	18

INLEIDING

Dit document biedt antwoord op de volgende vragen: Wat is (het doel van) LOB? Wat betekent dit voor je kind? Wat kun jij er mee als ouder? En wat mag je van school verwachten?

Wat is Loopbaanoriëntatie en -begeleiding (LOB)?

Jaarlijks maken meer dan 950.000 leerlingen vanuit het voorgezet onderwijs de overstap naar een vervolgopleiding in het mbo of in het hoger onderwijs. Helaas verloopt deze overstap niet altijd probleemloos. Te veel jongeren vallen uit of switchen van opleiding. Goede loopbaanoriëntatie en -begeleiding (LOB) kan helpen bij het maken van betere keuzes door jongeren te begeleiden bij het ontdekken van hun mogelijkheden, talenten en passies en het ontwikkelen van een realistisch zelfbeeld van het vervolgonderwijs en het beroepsperspectief. Het ontwikkelen van vaardigheden en talenten zit als daltonschool in het dna. Door onze leerlingen daarbij praktijkervaringen binnen en buiten de school aan te bieden, bereiden wij hen zo goed mogelijk voor op de naderende studiekeuze.

Wat betekent dit voor onze leerlingen?

Lentiz | Dalton werkt vanuit de daltonpijlers. Deze hebben sterke overeenkomsten met de vijf loopbaancompetenties die van belang zijn voor het maken van studie- en loopbaankeuzes: kwaliteitenreflectie, motievenreflectie, loopbaansturing, werkexploratie en netwerken.

Leerlingen leggen hun ontwikkeling stap voor stap vast in een loopbaandossier. Op basis van deze verschillende ervaringen kan je kind tot een bewuste keuze komen voor een vervolgopleiding.

Rol ouders bij LOB

Hulp en betrokkenheid van ouders is daarbij voor het kind van groot belang. Door regelmatig over de toekomst te praten, op onderzoek te gaan en over ervaringen te praten, wordt steeds duidelijker wat voor het kind belangrijke elementen zijn om mee te wegen in de persoonlijke studiekeuze: waar hij/zij moeite voor wil doen om te leren en wat hij/zij ervoor over heeft.

Hulp bij studiekeuze

Om alle betrokkenen te ondersteunen is relevante informatie verzameld in twee documenten.

In dit deel (STUDIEKEUZE PROFIEL EN VAKKENPAKKET) vind je alles wat te maken heeft met de studiekeuzes tijdens de opleiding.

Het andere deel (STUDIEKEUZE VERVOLGOPLEIDING) heeft betrekking op de studiekeuze op basis van het mavo-diploma: richting mbo of havo.

Daarnaast informeren we ouders regelmatig per e-mail en de oudernieuwsbrief over actuele zaken omtrent studiekeuze.

Met vragen de keuzes tijdens en na de mavo-opleiding kun je in de eerste plaats bij de coach terecht. Deze collega's worden ondersteund door de decaan van Lentiz | Dalton MAVO & Het Groen Lyceum, Astrid Heidema (aheidema@lentiz.nl)

STAPPENPLAN STUDIEKEUZE

1) Wat vind je leuk en belangrijk om te doen? Waar wil je moeite voor doen?

Ga eens na bij jezelf waar je blij van wordt (neem hier de tijd voor).

2) Waar ben je goed in volgens jezelf of anderen? Of... waar zou je juist goed in willen worden?

Heb je nog geen idee wat je wilt, doe dan eens een studiekeuzetest. Mogelijk biedt dat aanknopingspunten.

3) Welke opleidingen hebben je interesse of passen bij de uitkomst van stap 1 en 2?

Verdiep je allereerst niet alleen in "leuke" opleidingen, maar ook in opleidingen die kansrijk zijn op de arbeidsmarkt. Je wilt immers werk kunnen vinden straks. Bezoek daarom www.kansopwerk.nl. Verdiep je dan in de verschillende beroepen waar je de punten uit stap 1 en 2 kunt terugvinden. Die beroepen kunnen best erg ver uit elkaar liggen. Voorbeeld: je bent creatief of vindt het leuk om creatief bezig te zijn. Daarbij past de opleiding tot grafisch vormgever, maar ook de opleiding tot banketbakker, edelsmid of bloemist. En zo zijn er vast nog veel meer!

4) Kijk welke scholen de opleiding(en) van jouw keuze aanbieden en wat de kans op werk is na het behalen van dit diploma

Bezoek bijvoorbeeld www.bekijkjetoekomstnu.nl en kijk welke scholen dit zijn.

Op www.kiesmbo.nl kun je opleidingen ook onderling vergelijken (Studie in Cijfers) en ontdekken wat de kans op stage en werk is.

5) Bezoek de websites van die scholen

Zoek naar de opleidingsinformatie die de verschillende mbo's aanbieden over de opleidingen die je leuk lijken.

6) Kijk op welke locaties de opleiding(en) aangeboden worden

En bedenk wat je zoekt in een locatie. Waar voel jij je prettig bij? Dicht bij huis/ver weg, grote/kleine school etc.

7) Ga de sfeer proeven!

Bezoek de open dagen van verschillende scholen en laat je rondleiden binnen de opleiding(en). Het hoofdstuk *Oriënteren buiten school* vind je alle data en tips over vragen die je kunt stellen. Praat niet alleen met docenten in die school, maar vooral ook met studenten! Bereid je goed voor op de open dag! Hoe beter je weet wat JIJ nodig hebt om te kunnen kiezen (of waar je over twijfelt) hoe meer je leert van de open dag.

Sommige scholen bieden de mogelijkheid een schooldag mee te lopen of te proefstuderen. Dé manier om te ontdekken of de school en de vakken bij jou passen. Je moet daarvoor wel verlof aanvragen bij de afdelingscoördinator.

8) Meld je op tijd aan

Ben je eruit? Meld je dan zo snel mogelijk, maar in elk geval vóór 1 april aan. Zo voorkom je teleurstelling dat de opleiding van je keuze geen plaats meer heeft. Je kunt het beste voor twee studies aanmelden. Zo ligt er altijd een plan B klaar voor het geval dat je niet wordt toegelaten of als je je bedenkt. Aanmelden betekent niet automatisch dat je geplaatst bent, er volgt eerst nog een verplichte intake.

Mbo-opleidingen gericht op creatieve beroepen, uniform-beroepen en sport & bewegen hanteren vaak verplichte intakeactiviteiten die ruim voor 1 april plaatsvinden. Hou hier rekening mee!

ORIËNTEREN OP SCHOOL

Het andere document over STUDIEKEUZE PROFIEL EN VAKKENPAKKET bevat een overzicht van het LOB-programma. Dit beschrijft per leerjaar welke activiteiten in het kader van LOB op school worden georganiseerd om leerlingen te helpen ontdekken wat voor toekomst bij hen past. Specifiek gericht op het vervolgonderwijs wordt jaarlijks een opleidingsmarkt georganiseerd.

Opleidingsmarkt leerjaar 3 en 4

Jaarlijks biedt Lentiz | Dalton MAVO mbo- en havo-scholen uit de regio de gelegenheid deel te nemen aan een Opleidingsmarkt. Deze markt vindt plaats in november (zie datumlijst) in het gebouw van Lentiz | Dalton MAVO en is bestemd voor leerlingen uit het derde en vierde leerjaar én hun ouders/verzorgers. Zo kunnen leerlingen dichtbij, in een vertrouwde omgeving, op één avond veel te weten komen over een groot aantal mbo- én havo-opleidingen in de regio. De avond vormt daarmee een mooie eerste stap om gericht open dagen te kunnen gaan bezoeken.

Markt

In de aula zijn de scholen vertegenwoordigd met een stand. Daar is foldermateriaal beschikbaar en kunnen voorlichters jullie vragen beantwoorden. Dit deel van de markt is vrij toegankelijk.

Voorlichtingsrondes

Daarnaast kunnen leerlingen vooraf inschrijven op maximaal 3 voorlichtingsrondes gedurende de avond. Tijdens die bijeenkomsten wordt een specifieke vervolgopleiding/richting gepresenteerd. Ook hier is ruimvoldoende gelegenheid vragen te stellen aan de voorlichters.

De organisatie van deze informatieavond is in handen van de decaan. Met vragen over de Opleidingsmarkt je dan ook bij haar terecht: ahaidema@lentiz.nl

ORIËNTEREN BUITEN SCHOOL: Open dagen, meeloopdagen en proefstuderen

Naast de Opleidingenmarkt op onze school, is het belangrijk om open dagen te bezoeken om de sfeer binnen een school te proeven. Bekijk eens welke scholen de studierichting van jouw voorkeur aanbieden. Dat kan bijv. op www.kiesmbo.nl, www.bekijkjetoekomstnu.nl of www.roc.nl.

Vorbereiding: pas als je weet wát je zoekt, kun je vinden wat je nodig hebt.

Bedenk vooraf wat je zoekt in een locatie. Waar voel jij je prettig bij? Dicht bij huis, ver weg (reiskosten), grote school of juist een kleine? Vind je veel samenwerkingsopdrachten fijn, of heb je liever vooral klassikaal les? Daarnaast is het belangrijk te bekijken hoe de reputatie van een opleiding is en de kwaliteit.

Voorbeeldvragen om je te helpen voorbereiden

Op de open dagen kun je al je vragen stellen aan betrokken docenten en vaak ook aan studenten die voor de opleiding gekozen hebben. Is dit wat zij zich van de opleiding hadden voorgesteld? Is het anders dan naar school gaan in het vmbo? Op welke manier wordt lesgegeven en hoeveel huiswerk hoort erbij? Welke vakken volg je binnen de opleiding en vind je die wel leuk? Met andere woorden: vind je de opleiding leuk genoeg om er moeite voor te doen?

Bereid je goed voor op de open dag! Hoe beter je weet wat JIJ nodig hebt om te kunnen kiezen (of waar je over twijfelt) hoe meer de open dag je oplevert.

In de bijlage 1 vind je meer vragen waar je bij stil kunt staan als je een school bezoekt.

Open dagen mbo-opleidingen in de regio

Een overzicht van open dagen in de regio Haaglanden is te vinden op www.bekijkjetoekomstnu.nl.

Een overzicht van open dagen in de regio Rotterdam-Rijnmond is te vinden op www.mborijnmond.nl.

Wellicht goed om te weten: qua **reistijd** maakt het vanuit Naaldwijk nauwelijks uit of je bijv. voor een opleiding in Den Haag, Delft of bijv. Schiedam kiest.

Reistijden OV volgens ANWB Routeplanner vanaf Verdilaan Naaldwijk:

- Leegwaterplein Den Haag (locatie ROC Mondriaan) 51 min.
- Delft centrum (locatie ROC Mondriaan) 48 min.
- Parallelweg Schiedam (locatie Lentiz Life college) 45 min.

Open dagen mbo-opleidingen Lentiz

De data van open dagen van onze mbo-opleidingen vindt u [hier op de site van Lentiz](#)

- Lentiz Maasland Outdoor & Animal. Klik [hier](#) voor de website van deze school.
- Lentiz MBO Greenport. Klik [hier](#) voor de website van deze school.
- Lentiz Life College. Klik [hier](#) voor de website van deze school.

Studiebeurzen mbo

Geïnteresseerd in een studiebeurs in de regio waar veel opleidingen vertegenwoordigd zijn? Ook dat is mogelijk:

Spots on Jobs - Den Haag

www.spotsonjobs.nl

Studiebeurs West - Rotterdam

www.studiebeurswest.nl

Meeloopdagen en proefstuderen

Dagje meelopen bij een opleiding?

Veel mbo-opleidingen bieden de mogelijkheid om een dag(-deel) mee te lopen met een student die de opleiding volgt of om te proefstuderen. Op die manier krijg je een goed beeld van de sfeer binnen de school en de vakken die bij de opleiding horen. In overleg met de mentor kun je hiervoor vrij krijgen van school. Kijk op de site van de school/opleiding of deze mogelijkheid bestaat en maak er gebruik van als je wilt!

Proefstuderen:

- je volgt een les in een groep;
- je ontdekt of de leerstof bij je past;
- er wordt rekening gehouden met studiekeizers.

Op deze manier kom je in contact met studiekezers die misschien dezelfde opleiding willen volgen en je proeft tegelijkertijd de sfeer op school en in de groep.

Meeloopdag:

- je loopt individueel mee met een student;
- je bent de hele dag met dezelfde persoon in de nieuwe omgeving;
- je volgt een college of een werkgroep.

Op deze manier krijg je veel persoonlijke aandacht.

Open dagen havo-opleidingen in de regio

Data en tijden van open dagen van havo-scholen in de regio zijn te vinden op de websites van de scholen. Klik op de naam van de school om naar desbetreffende website te worden doorgeleid.

[Lentiz Revislyceum](#) - Maassluis

[ISW Hoogeland](#) - Naaldwijk

[ISW Gasthuislaan](#) - 's-Gravenzande

[Dalton havo](#) - Den Haag

NA DALTON MAVO NAAR HET MBO

Toelatingsrecht mbo

Meld je vóór 1 april aan!! Dan heb je met je mavo-diploma op zak recht tot toelating, op voorwaarde dat je aan verplichte intakeactiviteiten hebt deelgenomen (let op: die activiteiten kunnen al starten in de eerste periode van het schooljaar waarin jij je mavo-examen doet).

Uitzonderingen op toelatingsrecht

Uitzondering op het toelatingsrecht zijn globaal de uniform-opleidingen, sport & bewegen, creatieve opleidingen.

Meld je in dat geval zo vroeg mogelijk aan:

- o de numerus fixus-opleidingen: opleidingen met een beperkt aantal plekken
- o enkele specialistische opleidingen: daar kan het vakkenpakket relevant voor zijn, maar ook bijv. een portfolio voor creatieve opleidingen

Alles wat je over het toelatingsrecht en alle uitzonderingen moet weten staat op [deze site](#) van de overheid.

Informatie over het mbo

Algemene informatie over het mbo en zaken als opleidingskosten vind je op www.kiesmbo.nl.

De volgende video's behandelen ook verschillende onderdelen :

- [Wat wil je later worden?](#) (3:37) Over domeinen, opleidingen en kans op werk
- [Niveau's en leerwegen.](#) (4:10) Over opleidingsduur, doorstroom/stapelen van opleidingen en BBL/BOL
- [Hoe maak je een goede studiekeuze?](#) (2:13)

Algemene tips voor studiekeuze in het mbo

Wil jij naar het mbo? Bezoek dan de **open dagen van verschillende scholen** met opleidingen die jou interesseren. Zo kies je straks de school én opleiding die het beste bij jou past..

Het is aan te raden op **meerdere opleidingen in te schrijven ook** al heb je toelatingsrecht: misschien is er sprake een uitzonderingsregel bij je eerste voorkeur waardoor je niet tot die opleiding wordt toegelaten, of bedenk je jezelf. Als je vooraf weet welke andere school of opleiding je wilt, dan hoef je niet op het laatste moment op zoek naar een alternatief!

En tot slot: **hou rekening met de kans op werk**. Het zou zonde zijn als je straks wél een diploma hebt, maar geen baan. Is de kans op een baan niet zo groot, dan hoef je niet meteen een andere opleiding te kiezen. Alleen is het wel belangrijk je dit goed te realiseren voor je eraan begint.

De sites www.kiesmbo.nl, www.bekijkjetoekomstnu.nl en www.kansopwerk.nl bieden inzicht.

Doorstroom naar hbo

Wil je via het mbo doorstromen naar het hbo? Dat is mogelijk als je een mbo 4-opleiding hebt afgerond.

Als de mbo-opleiding sterk verwant is aan de hbo-opleiding, dan kun je mogelijk versneld door de eerste fase van het hbo. Je start in dat geval in het tweede leerjaar. Er is dan sprake van een mbo-hbo-route. Op www.roc.nl kun je opzoeken of hiervan sprake is bij de mbo en hbo van jouw voorkeur. Check altijd bij de hbo-opleiding zelf of zij hier ook aan meewerken!

NA DALTON MAVO NAAR DE HAVO

Elk jaar is er een groep mavo-leerlingen die na hun examen doorstromen naar de havo. Wij bereiden willen hen daar goed op voorbereiden. Daarom wordt binnen de klassen tijdig geïnventariseerd welke leerlingen de wens hebben om naar de havo te gaan zodat daar in de begeleiding aandacht aan kan worden besteed.

Zelfstandig vak op de mavo (extra)

Leerlingen die naar de havo willen, doen er goed om een zelfstandig vak te kiezen (zie folder DEEL I: studiekeuze profiel en vakkenpakket).

Met ingang van schooljaar 2021-2022 is sprake van doorstroomrecht van mavo naar havo. Voorwaarde hierbij is dat leerlingen een diploma behalen met 7 mavo-vakken (dus 1 extra vak).

Ook voor leerlingen die naar de havo willen is het belangrijk om te oriënteren op het mbo. Mochten er redenen blijken te zijn waardoor doorstroom naar de havo niet mogelijk/niet wenselijk is, dan is er een passend alternatief in beeld. Meldt een leerling voor 1 april aan bij het mbo, dan heeft hij toelatingsrecht. Meer informatie en uitzondering vind je onder het kopje [Mbo](#).

Profielen en vakkenpakketten op de havo

Aandachtspunten en tips

Als je naar de havo wilt, zijn je resultaten op de **kernvakken** bijna overal van belang: voor de vakken Nederlands, Engels en wiskunde moet je minimaal een 6 op je cijferlijst hebben.

Alleen binnen het profiel Cultuur & Maatschappij is het mogelijk om zonder wiskunde een havo-diploma te behalen. Als je dit profiel wilt kiezen, moet je er wel rekening mee houden dat je in Duits of Frans mavo-examen gedaan moet hebben.

Tot slot is **begrijpend lezen** een vaardigheid die van belang is voor studiesucces op de havo.

Wat kun je kiezen op de havo?

In bijlage 8 staan de actuele vakkenprofielen van havo-opleidingen in de regio naast elkaar zodat ze goed te vergelijken zijn. Een toelichting bij de kleuren waarmee de bijlage is opgemaakt:

- Zwart gedrukte vakken zijn vakken waarvoor je op de mavo-examen moet hebben gedaan om het op de havo te kunnen volgen.
- Oranje gedrukte vakken zijn "instapvakken". Je mag 1 oranje vak in je havo-pakket kiezen zonder daar mavo-examen in te hebben gedaan. Afhankelijk van het vak en de school die je kiest, kan het zijn dat je in de zomer voor start op de havo extra huiswerk om ervoor te zorgen dat je kennis voldoende op niveau is bij aanvang van het schooljaar.
- De groen gedrukte vakken zijn voor alle leerlingen in 4 havo nieuw. Daar kunnen onze leerlingen t.z.t. dus vrij uit kiezen.

Heb je al een hbo-opleiding in gedachten die je na de havo wilt doen?

Bekijk dan ook de site www.studiekeuze123.nl. Hier kun je zien wat *wettelijke* toelatingseisen zijn als je vanaf de havo naar een hbo-opleiding gaat. Dan kun je daar rekening mee houden als je een profiel/vakkenpakket op de havo kiest. Maar ook allerlei andere informatie om je te oriënteren op het hbo (open dagen, tests, informatie over opleidingen en locaties etc.).

Dit geldt in het bijzonder voor de PABO-opleiding. Toelatingseis voor deze hbo-opleiding is dat je voldoende kennis hebt van de vakken geschiedenis, aardrijkskunde en biologie/NLT. Dit kennisniveau wordt aangetoond door een havo-diploma van dit vak, of door een toelatingstest af te leggen wanneer je een of meer van de vakken niet op de havo hebt gevolgd. De toetsen zijn op het niveau van havo 3/vmbo-t 4.

Kijk voor de meer informatie en ondersteuningsaanbod t.b.v. de toelatingstesten op www.goedvoorbereidnaardepabo.nl.

Let op: hbo-scholen zijn vrij de toelatingseisen aan te vullen. Kijk dus ook *altijd* op de site van de hbo-opleiding van jouw voorkeur of dat voor die school het geval is!!

TIPS VOOR OUDERS

Sommige kinderen weten al jaren wat zij later willen worden. Anderen hebben meer moeite met kiezen. Zeker als het gaat om lange-termijnkeuzes. Dit komt mede doordat het brein van kinderen in deze leeftijd nog niet voldoende in staat is verbanden te leggen tussen het kiezen van een opleiding en de gevolgen daarvan voor hun eigen toekomst te overzien. Bovendien zijn vmbo-leerlingen in Nederland nog erg jong op het moment dat zij deze belangrijke keuze moeten maken. Omdat ouders/verzorgers in dit hele proces voor jongeren de belangrijkste personen zijn, vindt u wat handvatten om de begeleiding samen met school stap voor stap vorm te geven.

Begrip en communicatie zijn sleutelwoorden in het studiekeuzeprocess van ieder kind. Het is belangrijk om **regelmatig over kwaliteiten van het kind en de toekomst van hem/haar te praten**. Dit is nodig om tot goede keuzes te kunnen komen. Zowel als het gaat om de sector/het vakkenpakket in het vmbo als om de vervolgopleiding na het examen.

Het stripboek studiekeuze

Het [Studiekeuze Stripboek](#) is gemaakt voor studiekeuzers en hun ouders. Bij elke stripafbeelding staan 5 tips en, voor wie wil, een verdiepend artikel. De makers hebben op basis van hun ervaring gefocust op hbo/universiteit, maar bijna alle onderwerpen zijn ook relevant voor mbo'ers in spé waardoor ik besloten heb het hier te delen.

De onderwerpen die in het boekje worden aangehaald zijn:

<i>Nadenken over jezelf</i>	<i>Tips voor ouders bij bezoeken van een open dag</i>
<i>Toekomstdenken</i>	<i>(Online) proefstuderen</i>
<i>Gaan studeren?</i>	<i>Op welk niveau ga ik studeren?</i>
<i>Een studie kiezen?</i>	<i>De decaan</i>
<i>Welk interessegebied past bij mij?</i>	<i>Studiekeuzecheck, hoe werkt dat? (hbo/wo)</i>
<i>Ieder jaar 60 studiepunten (hbo/wo)</i>	<i>Geslaagd! Vijf tips voor de zomer</i>

Met dank aan Hermien van Miltenburg, Oudervoorlichter bij Wageningen University & Research.

Internet

De websites www.kiesmbo.nl (landelijk) en www.bekijkjetoekomstnu.nl (regio Haaglanden) bieden naast veel algemene informatie ook overzicht in specifieke opleidingen. Ook hebben de beide sites een apart onderdeel voor ouders.

Loopbanen veranderen

Houd tot slot voor ogen dat loopbanen van individuen in het verleden redelijk vast lagen: na een opleiding koos je uit een aantal beroepen en kwam je in een baan terecht waarin je vaak tot het einde van je loopbaan bleef.

Tegenwoordig is studiekeuze vooral een **startpunt** in een loopbaan. Daarvanuit begin je je loopbaan, en wordt zal je meerdere malen heroverwegen, verdiepen op bijschaven. Bovendien ontstaan er in de (nabije) toekomst beroepen die we nu nog niet kennen, en verdwijnen er functies die nu nog bestaan waardoor beweging in de loopbaan noodzakelijk kan blijken. Wie had 10 jaar geleden gehoord van een influencer, bitcoinhandelaar, drone-operator of een 3d-printspecialist...?

Kies daarom een opleiding die *nu* bij je past. Het kiezen van een beroep is tijdens/na je studie de volgende stap.

BIJLAGE 1: vragen om bij stil te staan op bijvoorbeeld open dag

Vragenlijst als hulpmiddel bij bezoek open dagen

Door onderstaande vragen te stellen kun je inzicht in een opleiding verdiepen.

Opleiding: _____

Leerweg BOL of BBL: _____

Niveau: _____

Toelating

- Welke vooropleiding is nodig om toegelaten te worden?
- Welk vakkenpakket/welke vakken zijn bij toelating vereist?
- Hoeveel kans op toelating is er, als je hier niet aan voldoet?
- Zijn er bijzondere extra toelatingseisen, zo ja welke?

Opbouw van de opleiding

- Uit welke onderdelen bestaat de opleiding?
- Wanneer kies je voor een afstudeerrichting/ specialisatie?
- Hoeveel vrije keuzeruimte is er?

Lesprogramma

- Hoeveel contacturen krijg je gemiddeld per week?
- Hoe is de onderlinge verdeling theorielessen, praktijklessen, projecten, stage?
- Hoeveel uur per week ben je kwijt aan zelfstudie?

Inhoud van de opleiding

- Wat voor theorie- / instructielessen worden er gegeven?
- Wat voor praktijklessen / projecten zijn er?
- Wat voor vaardigheidstrainingen zijn er?

Beroepspraktijkvorming /stage

- Wanneer loop je stage?
- Hoe kom je aan een stageplaats?
- Hoeveel procent van de opleiding bestaat uit stage?

Begeleiding

- Hoe is het systeem van begeleiden?
- Hoe wordt je geholpen bij problemen?

Toetsing en diplomering

- Hoe wordt de studievoortgang getoetst?
- Op welke manieren wordt er getoetst?
- Kun je ook doubleren?
- Hoe haal je je diploma?
- Kun je een opleiding ook langzamer of sneller doen?

Arbeidsmarkt

- Welke functie(s) kun je uitoefenen na deze opleiding?
- Hoe is de werkgelegenheid de komende jaren?

Doorstuderen

- In welke opleiding kun je doorstuderen na deze opleiding?
- Hoe groot is het percentage gediplomeerden dat doorstudeert?
- Moet je voor doorstuderen in het hbo een speciaal lesprogramma volgen?
- In welke hbo-opleidingen krijg je leertijdskorting op grond van dit mbo-4 diploma?

Aantekeningen

BIJLAGE 2: websites

Handige algemene, oriënterende sites

Surfend op internet zal je er achter komen dat er heel veel informatie over opleidingen en beroepen te vinden is. Hieronder staan alvast een aantal links voor je verzameld die de moeite waard kunnen zijn.

Om te beginnen de site van onze onderwijsorganisatie: www.mbolentiz.nl

Op deze site ontdek je dat Lentiz een verrassend breed opleidingsaanbod heeft in de regio. Op de scholen in Naaldwijk, Maasland en Schiedam vind je onder meer opleidingen tot hovenier, voedingsdeskundige en inspecteur leefomgeving maar ook interieurstylist, toerisme en ondernemer in retail of groothandel en vele andere richtingen. Zeker een bezoekje waard.

De volgende sites bevatten veel aanvullende informatie over beroepen en opleidingen op mbo-niveau en hoger. Sommige sites hebben veel gemeen, maar kunnen allemaal op hun eigen manier of door specifieke informatie van toegevoegde waarde voor je zijn!

www.kiesmbo.nl

Een initiatief van de overheid. Deze site is handig in alle oriëntatiefases. Het is een bron van algemene informatie over het mbo. Daarnaast kun je een interesstest en verder oriënteren, bijv. in MBOSTad: een virtuele stad, opgedeeld in de sectoren van het mbo. Daarnaast zijn er video's te vinden die een goed beroepsbeeld geven, kun je zien waar opleidingen worden aangeboden, kun je opleidingen vergelijken (Studie in Cijfers), en bijv. kans op werk onderzoeken.

www.bekijkjetoekomstnu.nl

Een initiatief van de gemeente Haaglanden. Biedt de mogelijkheid een eigen profiel aan te maken waardoor de zoekmachine relevante informatie geeft over opleidingen, beroepen, stages en het daarna voor je bewaard. Daarnaast is er een onderdeel dat zich specifiek richt op ouders. Inclusief interesstest. Ook hier vind je ook aanvullende informatie, zoals kans op werk, mogelijkheden om door te studeren etc

www.TKMST.nl

Een site met alles over studiekeuze en oriëntatie. Net als de bovenstaande site kun je hier een eigen profiel aanmaken waarmee de zoekmachine zoveel mogelijk alleen relevante informatie toont.

www.studiekeuze123.nl

Opleidingen en instellingen vergelijken.

www.MBOwijzer.nl

Informatie over alle beroepen en opleidingen op MBO-niveau.

www.carrieretijger.nl

Veel informatie en inspiratie over beroepsopleidingen, inclusief studie- en beroepskeuzetest. Per beroep informatie over inhoud werkzaamheden, werkgelegenheid en mogelijke stappen in carrière.

www.stagemarkt.nl

MBO-leerbanen (en stagemogelijkheden) bij bedrijven.

www.kansopwerk.nl

Geeft inzicht in de kans op werk na afronden van een opleiding.

BIJLAGE 3: testen op internet

Beroepskeuzetest

In leerjaar 2, 3 en evt. opnieuw in leerjaar 4 maken leerlingen een interesseltest: de Big Five persoonlijkheidstest van Jobpersonality.nl en een professionele interesseltest van LC Data. Ook op internet zijn testen te vinden. Hou er rekening mee dat een test altijd een *momentopname* is, geen vaststaand feit. Toch kan de test waardevolle informatie bieden door op zoek te gaan naar de **rode draad** in de uitslagen van verschillende testen.

Als je het leuk vindt, kun je diverse testjes maken die op internet te vinden zijn. Het zijn meestal korte, niet al te ingewikkelde keuze- en interesseltesten. Onderstaande zijn allemaal gratis.

Ga op zoek de rode draad in de uitkomsten en praat hier eens over met anderen!

Wat verbaast jou? Wat herkennen zij? Wat valt op? Dan pas kan een uitslag waardevol worden.

Aanraders

Een leuke test die goed aansluit bij beelddenkers met minder taal en meer afbeeldingen is te vinden op de site www.jobpersonality.nl. Handig voor beelddenkers.

Een aanrader is ook de site www.123test.nl. De redactie van deze site geeft per test de kwaliteit aan, variërend van 1 ster (puur fun) tot vijf sterren (professioneel). Feit is wel dat slechts weinig testen vier of vijf sterren krijgen, wat veelzeggend is. Bovendien zijn de testen die die kwalificatie krijgen meestal **niet gratis**.

En verder

Test je Talent

Staat op: ► de site van Beroep in Beeld ► Aantal vragen: 55 ► Invultijd: 10 – 15 minuten

Deze test vertelt je welke beroepen het beste bij je passen. Je kunt dus niet iets fout beantwoorden. Het gaat er om dat je aangeeft wat het beste bij je past.

Je kunt tussentijds stoppen met de test en er op een later tijdstip weer me verder gaan.

Interessevragenlijst vmbo-mbo

Staat op: ► de site van het UWV ► Aantal vragen: 36 ► Invultijd: 5 – 10 minuten

Deze test vertelt wat je interesses zijn. Je kunt dus niet iets fout beantwoorden. Het gaat er om dat je aangeeft wat je wel of niet leuk vindt.

Beroepskeuzetest

Staat op ► de site van ROC.nl ► Aantal vragen: 16 ► Invultijd: 5 – 10 minuten

Deze test bestaat uit 16 vragen en neemt ongeveer 5 minuten tijd in beslag. Aan de hand van de uitslag zie je welke beroepen het beste bij jouw persoonlijkheid passen.

Talentdetector

Staat op ► de site van ROC.nl ► Aantal vragen: 36 ► Invultijd: 5 – 10 minuten

Deze test bestaat uit 36 verschillende vragen. Je kunt kiezen uit een beknopte of een zeer uitgebreide uitslag. Vul de vragenlijst in en ontdek jouw verborgen talenten!

Capaciteitentest techniek: Is techniek iets voor jou?

Staat op ► de site van ROC.nl ► Aantal vragen: 32 ► Invultijd: 5 – 10 minuten

Met deze test kun je erachter komen of je technisch en analytisch inzicht hebt.

Beroepenrichter techniek

Staat op: ► de site van ROC.nl ► Aantal vragen: 16 ► Invultijd: 5 minuten

De testuitslag geeft weer welke technische beroepsrichting het beste bij jou past. Ook zie je welke opleidingen aansluiten bij deze beroepsrichting (of richtingen).

Welk beroep kies jij na het mbo?

Staat op: ► de site van mbostart.nl ► Aantal stappen: 5 ► Invultijd: 1 minuut

Deze beroepentest geeft je inzicht in welke mbo-beroepen jij na je opleiding kunt gaan doen. Uit de test komen beroepen rollen die specifiek op mbo-niveau uitgeoefend worden, maar ook beroepen voor na een vervolg opleiding. Deze test kan dus niet alleen handig zijn voor nu, maar ook voor later. De resultaten zijn direct zichtbaar.

BIJLAGE 4: mbo-profiel Zorg, welzijn en sport

Websites

De website www.youchooz.nl een aanrader als je geïnteresseerd ben in een opleiding in:

- gezondheidszorg
- welzijnswerk
- sport

Door te zoeken op opleidingen of beroepen vind je veel informatie over de opleidingseisen, toelating op vervolgopleidingen, salaris, verwante beroepen etc.

Daarnaast kun je filmpjes bekijken die je een beeld geven van de dagelijkse werkzaamheden in een bepaald beroep, en je kunt in contact komen met mensen die het beroep al beoefenen om zo een goed beeld te krijgen van de dagelijkse praktijk!

Ook is er de site www.zorgenwelzijnplein.nl. Hier vind je alle informatie leren en werken in de zorg in de provincie Zuid-Holland: opleidingen, beroepen, vrijwilligerswerk en organisaties.

Alles over werken in een ziekenhuis kom je te weten via www.volgjehart.nl: van de verschillende beroepen tot de opleidingen en leerwerktrajecten die daarbij mogelijk zijn. Benieuwd of werken in een ziekenhuis bij jou past? Doe de [TalentCheck!](#)

Lentiz opleidingen

De Lentiz onderwijsgroep sluit in het opleidingsaanbod sterk aan op de vraag vanuit de arbeidsmarkt in het Westland en de Greenport als geheel. Ontdek het complete aanbod op www.mbolentiz.nl.

Dit zijn onze opleidingen op mbo-niveau 3 en 4 in relatie tot zorg, welzijn en sport:

Lentiz MBO Maasland	<i>Outdoor Activities</i>
Lentiz Life College	<i>Catering</i>
	<i>Food & Lifestyle</i>
Lentiz Greenport – MBO Westland	<i>Masters of Food</i>

Ontdek op www.lentiz.nl om via de opleidingszoeker te ontdekken welke mbo-opleiding Lentiz in de buurt aanbiedt die bij jou past!

MBO Westland

Wil je weten welke opleidingen in zorg en welzijn er binnen MBO Westland worden verzorgd? Breng dan eens een bezoek aan de site: www.mbo-westland.nl.

Kans op werk

Tot slot is het verstandig vooraf een beeld te vormen van de kans op werk in een bepaalde sector en of specifiek beroep. Meer informatie hierover vind je op www.kansopwerk.nl.

Veel succes!

BIJLAGE 5: mbo-profiel Techniek

Arbeidsmarkt

De arbeidsmarktverwachtingen in de techniek zijn goed. In de wereld van techniek werken ontzettend veel verschillende mensen en is daarom heel breed, divers en gevarieerd. Misschien ben jij zit er voor jou ook wel een richting bij, al had je in eerste instantie niet bij deze sector stilgestaan. Kijk daarom een op www.youtech.nl om te zien wat voor beroepen er eigenlijk allemaal in de techniek zijn! Zij onderscheiden zeven uiteenlopende richtingen:

- onze planeet
- voeding & gezondheid
- menselijk lichaam
- verkeer, transport & (ruimte-)vaart
- creatief & ontwerpen
- geld & handel
- wetenschap & ontdekken

Ook voor oude ambachten zoals goudsmid is een grote markt, gemoderniseerd door 3D-printing, laseren en nog meer moderne technologie.

Testen

Welk techniektype ben jij? Doe de [BètaMentality-test](http://www.techniektalent.nu) van www.techniektalent.nu
Aantal vragen: 7 ► invultijd 3 minuten

Is werken met techniek iets voor jou? De wereld van techniek is heel breed. Van water en energie tot creatief en ontwerpen, en van vervoer tot voeding, overal vind je techniek terug. En daar horen gevarieerde banen bij. Is een technische opleiding iets voor jou? En wil je ontdekken wat voor techniektype jij bent? Doe dan snel de test!

Op www.roc.nl vind je een **interesse- en een vaardigheidstest** specifiek voor de technische sector. Misschien help de test jou te ontdekken welke technische richting het beste bij jou past!

Websites

Informatie over opleidingen in de **ict**, kun je bijvoorbeeld vinden op www.loketmboict.nl. Ook de site www.vhto.nl is een bezoekje waard als je geïnteresseerd bent in ict. Daarnaast biedt deze site informatie over opleidingen in bètawetenschap en techniek.

De site van Defensie is interessant als je na jouw technische opleiding bij de Marine of Luchtmacht aan de slag wilt. Als je in aanmerking komt voor een leerovereenkomst, dan betaalt Defensie jouw studiekosten en ben je zeker van een baan! Kijk op www.werkenbijdefensie.nl.

De mbo-vakschool HMC biedt opleidingen op het gebied van hout, meubel en interieur. Zij hebben op Youtube drie informatieve [filmpjes](#) geplaatst met inhoudelijke informatie over de opleidings- en beroepsmogelijkheden.

Dan is er voor **meisjes in de techniek** er een speciale site www.spiegelbeeld.net. Ook de site www.vhto.nl is een bezoekje waard als je geïnteresseerd bent in techniek, bètawetenschap of ict.

En kijk voor brede informatie over deze sector op www.techniekinbeeld.nl, en www.metalent.nl.

Voor **gezondheidstechnische beroepen en ambachten** kijk je op www.svgb.nl.

Voor beroepen en opleidingen op het gebied van **motorvoertuigen, carrosserie- en tweewielertechniek** kijk je op www.vocar.nl/leerlingen, www.passionforpower.nl en www.gekvanautos.nl.

Lentiz opleidingen in de techniek

De Lentiz onderwijsgroep sluit in het opleidingsaanbod sterk aan op de vraag vanuit de arbeidsmarkt in het Westland en de Greenport als geheel. Ontdek het complete aanbod op www.mbolentiz.nl.

Hieronder staat een overzicht van onze technische opleidingen op mbo-niveau 3 en 4:

Lentiz Greenport – MBO Westland	<i>Horti Technics & Management</i>
	<i>Watermanagement</i>
Lentiz Maasland	<i>Outdoor: Groen, grond en infra (loonwerk)</i>
Lentiz Life College	<i>Inspecteur Leefomgeving (niveau+)</i>
	<i>Food (industrieel)</i>

Ontdek op www.lentiz.nl om via de opleidingszoeker te ontdekken welke mbo-opleiding Lentiz in de buurt aanbiedt die bij jou past!

MBO Westland

Wil je weten welke technische opleidingen er binnen MBO Westland worden verzorgd? Breng dan eens een bezoek aan de site: www.mbo-westland.nl.

Kans op werk

Tot slot is het verstandig vooraf een beeld te vormen van de kans op werk in een bepaalde sector en of specifiek beroep. Meer informatie hierover vind je op www.kansopwerk.nl.

Veel succes!

BIJLAGE 6: mbo-profiel Agro, food, natuur en milieu

Arbeidsmarkt

Nederland is groot in food en agro, dat weten we in het Westland als geen ander. Omdat de wereldbevolking blijft groeien kan deze branche in de komende 10 jaar verdubbelen. Samen met andere gemeenten en andere belanghebbende partijen werkt de gemeente Westland er hard aan om onze regio wat betreft food en agro wereldwijd op de kaart te zetten. Volop kansen in werkgelegenheid dus!

Ook in watermanagement is Nederland wereldwijd een speler van formaat.

Websites

De website www.groenonderwijs.com is een aanrader als jouw droombaan in de agrarische sector ligt, of met natuur of milieu te maken heeft. Denk bijvoorbeeld aan:

- bloemen- en tuincentra
- dierverzorging
- paardenhouderij en paardensport
- teelttechniek (o.a. sierteelt, voeding en plantgezondheid, fruit-en boomteelt)
- de voedingsindustrie (o.a. foodmanager, operator)
- milieu
- bos- en natuurbeheer

Of kijk eens op www.bloeiendvak.nl (bloemenbranche, tuincentra e.d.)

De site www.food4life.nl is opgezet door Lentiz Life College. Wil jij straks een bijdrage leveren aan gezonde, lekkere voeding voor mensen om je heen? Bekijk daar dan eens welke richtingen je bijvoorbeeld zou kunnen kiezen.

De groene mbo-opleidingen van Lentiz

Alle opleidingen van Lentiz zijn gericht op de sector agro, food, natuur en milieu. Het opleidingsaanbod sluit sterk aan op de vraag vanuit de arbeidsmarkt in het Westland en de Greenport als geheel. Ontdek het complete aanbod op www.mbolentiz.nl.

MBO Westland

Wil je weten welke groene opleidingen er binnen MBO Westland worden verzorgd? Breng dan eens een bezoek aan de site: www.mbo-westland.nl.

Kans op werk

Tot slot is het verstandig vooraf een beeld te vormen van de kans op werk in een bepaalde sector en of specifiek beroep. Meer informatie hierover vind je op: www.kansopwerk.nl.

Veel succes!

BIJLAGE 7: mbo-profiel Economie en uniform

Websites

Op internet is niet echt een site te vinden die jonge studenten helpt bij de oriëntatie op beroepen binnen deze sector, zoals dat bij de overige sectoren het geval is. Wil je een beter beeld krijgen van de verschillende beroepen in deze sector, ga dan eens www.ecabo.nl. Ecabo is het kennisplatform van deze sector en biedt informatie voor verschillende doelgroepen.

Ook leuk op deze site: de [studieroute](#). Deze tool geeft je informatie over vervolgopleidingen, doorstroommogelijkheden binnen mbo of naar het hbo, arbeidsmarkt en combinatie van leren en werken.

Informatie over opleidingen in de **ict**, kun je bijvoorbeeld vinden op www.loketmboict.nl. Ook de site www.vhto.nl is een bezoekje waard als je geïnteresseerd bent in ict. Daarnaast biedt deze site informatie over opleidingen in bètawetenschap en techniek.

Informatie over scholen en opleidingen op het gebied van **Veiligheid & Vakmanschap** vind je op www.veva.nl. Deze site biedt informatie over de opleidingsgebieden binnen Defensie: van militair tot zorg en van bouw tot vliegtuigonderhoud. Ook ict is een van de richtingen.

Lentiz opleidingen in de economische sector

De Lentiz onderwijsgroep sluit in het opleidingsaanbod sterk aan op de vraag vanuit de arbeidsmarkt in het Westland en de Greenport als geheel. Ontdek het complete aanbod op www.mbolentiz.nl.

Hieronder staan een overzicht van onze economische opleidingen op mbo-niveau 3 en 4:

Lentiz Greenport – MBO Westland	<i>Bloem & Design</i>
	<i>Business & Management</i>
Lentiz Maasland	<i>Outdoor: Toerisme & recreatie</i>
Lentiz Life College	<i>Catering</i>

Ontdek op www.lentiz.nl om via de opleidingszoeker te ontdekken welke mbo-opleiding Lentiz in de buurt aanbiedt die bij jou past!

MBO Westland

Wil je weten welke economische opleidingen er binnen MBO Westland worden verzorgd? Breng dan eens een bezoek aan de site: www.mbo-westland.nl.

Kans op werk

Tot slot is het verstandig vooraf een beeld te vormen van de kans op werk in een bepaalde sector en of specifiek beroep. Meer informatie hierover vind je op www.kansopwerk.nl.

Veel succes!

BIJLAGE 8: HAVO-profielen (*onder voorbehoud van wijziging profielen door havo-scholen)

Cultuur & Maatschappij*

	ISW Hoogeland	ISW Gasthuislaan	Dalton HAVO	Lentiz Revius
gemeenschappelijk	Nederlands Engels <i>aangevuld met andere gemeenschappelijke vakken zoals bijv. lichamelijke oefening, maatschappij-leer etc.</i>	Nederlands Engels <i>aangevuld met andere gemeenschappelijke vakken zoals bijv. lichamelijke oefening, maatschappij-leer etc.</i>	Nederlands Engels <i>aangevuld met andere gemeenschappelijke vakken zoals bijv. lichamelijke oefening, maatschappij-leer etc.</i>	Nederlands Engels <i>aangevuld met andere gemeenschappelijke vakken zoals bijv. lichamelijke oefening, maatschappij-leer etc.</i>
verplicht	Geschiedenis Duits of Frans	Geschiedenis Duits of Frans Aardrijkskunde	Geschiedenis Aardrijkskunde	Geschiedenis Duits of Frans
keuze 1 (kies 1 vak)	Econ./Aard./Maatsch.ws.	Duits/Frans/Muziek/Beeld.Vorming.	Frans/Duits	Aardrijkskunde/Economie
keuze 2 (kies 1 vak)	Duits/Frans/Beeldende Vorming		Frans/Duits/Filosofie/ Beeldende vorming	Cultuur + kunstvak Beeldend óf Cultuur + kunstvak Muziek
vrij deel 1 vak uit:	Duits Frans Wiskunde A Maatschappijwetenschap Bedrijfseconomie Aardrijkskunde Biologie	Duits Frans Wiskunde A Economie Informatica BSM	Duits Frans Filosofie Beeldende vorming Biologie Wiskunde A	een ander profielvak, OF BSM (bij voldoende belangstelling en maximaal 1 groep) <i>Je mag slechts 1 van de 2 kunstvakken kiezen</i> <i>Economie kan nieuw, maar is niet makkelijk</i>

zwart is verplicht examen mavo - max. 1 oranje vak als nieuw vak - groen mag altijd gekozen worden

Past dit profiel bij mij?

Een van de belangrijkste eigenschappen die je moet bezitten voor dit profiel is dat je creatief bent. In je latere beroep krijg je veel te maken met je creativiteit. Je hebt belangstelling voor kunst, cultuur, maatschappelijke vakken, taal en rechten. Je bent sociaal, belangstellend en een teamwerker. Ook is het handig als je goed kunt organiseren.

Welke studies horen hierbij? (deze omschrijving is relatief stereotype t.b.v. beeldvorming, er zit zeker flexibiliteit bij vervolgopleidingen)

Dit profiel is zeer geschikt voor studies in de kunstensector. Bij dit profiel passen ook heel goed de sociale studies, zoals Maatschappelijk Werk en Sociaal Pedagogische Hulpverlening. Ook voor het onderwijs is dit profiel geschikt. Maar voor sommige studies, zoals leraar in een exact vak, heb je een ander profiel of aanvullende vakken nodig. Met dit profiel kun je ook goed terecht in de journalistiek, voorlichting en communicatie.

Wat kan ik met dit profiel worden?

Op de Hogeschool voor de Kunsten word je opgeleid voor bijvoorbeeld schilder, beeldhouwer, modeontwerper, filmer of musicus. Als je een maatschappelijke studie hebt gedaan help je als maatschappelijk werker mensen die maatschappelijk in nood zijn geraakt. Je praat met ze en helpt met het zoeken naar de juiste oplossing voor het probleem. Ook in het onderwijs kun je terecht komen en daar werk je met jongeren, maar ook met volwassenen. Andere beroepen waar je aan kunt denken zijn: reclamefotograaf, illustrator, bibliothecaris, recreatiebegeleider, cursusontwikkelaar, archeoloog, historicus of (ortho)pedagoog.

Economie & Maatschappij*

	ISW Hoogeland	ISW Gasthuislaan	Dalton HAVO	Lentiz Revius
gemeenschappelijk	Nederlands Engels <i>aangevuld met andere gemeenschappelijke vakken zoals bijv. lichamelijke oefening, maatschappij- leer etc.</i>	Nederlands Engels <i>aangevuld met andere gemeenschappelijke vakken zoals bijv. lichamelijke oefening, maatschappij- leer etc.</i>	Nederlands Engels <i>aangevuld met andere gemeenschappelijke vakken zoals bijv. lichamelijke oefening, maatschappij- leer etc.</i>	Nederlands Engels <i>aangevuld met andere gemeenschappelijke vakken zoals bijv. lichamelijke oefening, maatschappij- leer etc.</i>
verplicht	Geschiedenis Economie Wiskunde A of B	Geschiedenis Economie Aardrijkskunde	Geschiedenis Economie Wiskunde A	Geschiedenis Economie (niet makkelijk!) Wiskunde A (B)
Keuze (kies 1 vak)	Aardrijksk./Man.& Org./ Maatschappijwetenschap	Wiskunde A of B	Frans/Duits/Aardrijkskunde/ Bedrijfseconomie	Frans/Duits/Aardrijkskunde/ Bedrijfseconomie
vrij deel 1 vak uit:	Duits Frans Informatica Maatschappijwetenschap Beeldende Vorming Aardrijkskunde Biologie Natuurkunde	Duits Frans Informatica Bedrijfseconomie BSM	Frans Duits Filosofie Beeldende vorming Bedrijfseconomie Biologie Aardrijkskunde	een ander profielvak, OF BSM (bij voldoende belang- stelling en maximaal 1 groep)

zwart is verplicht examen mavo - max. 1 oranje vak als nieuw vak - groen mag altijd gekozen worden

Past dit profiel bij mij?

Het profiel Economie en Maatschappij is heel geschikt voor degenen die geïnteresseerd zijn in economie, handel, management, communicatie of toerisme. Je bent ondernemend en houdt van organiseren. Ook kun je goed met mensen samenwerken en is rekenen voor jou geen probleem.

Welke studies horen hierbij? (deze omschrijving is relatief stereotype t.b.v. beeldvorming, er zit zeker flexibiliteit bij vervolgopleidingen)

Je kunt denken aan studies als commerciële economie, bedrijfseconomie en management of economie en recht. Omdat in dit profiel de vakken economie en aardrijkskunde zitten kun je ook doorstromen naar een toeristische studie, zoals vrijetijdsmanagement of toerisme. Verder sluiten studies in de communicatie, het onderwijs en de sociaal-maatschappelijke richtingen ook heel goed aan bij dit profiel.

Wat kan ik met dit profiel worden?

De kans is groot dat je later een leidinggevende functie in het bedrijfsleven of bij de overheid krijgt. Je komt terecht in banen waarbij economie, arbeid, recht en veiligheid centraal staan. Beroepen waar je aan kunt denken zijn bijvoorbeeld: administrateur, bankmedewerker, marketingmanager, hoteldirecteur, secretaresse, belastingadviseur of accountant. Je geeft advies op het gebied van financiën, stelt begrotingen op en licht deze toe. Je geeft leiding en organiseert. Je voert zakelijke gesprekken en onderhandelt. Verder hou je je bezig met het cijferwerk, de in- en verkoop en met marktonderzoek.

Natuur & Techniek*

	ISW Hoogeland	ISW Gasthuislaan	Dalton HAVO	Lentiz Revius
gemeenschappelijk	Nederlands Engels <i>aangevuld met andere gemeenschappelijke vakken zoals bijv. lichamelijke oefening, maatschappij- leer etc.</i>	Nederlands Engels <i>aangevuld met andere gemeenschappelijke vakken zoals bijv. lichamelijke oefening, maatschappij- leer etc.</i>	Nederlands Engels <i>aangevuld met andere gemeenschappelijke vakken zoals bijv. lichamelijke oefening, maatschappij- leer etc.</i>	Nederlands Engels <i>aangevuld met andere gemeenschappelijke vakken zoals bijv. lichamelijke oefening, maatschappij- leer etc.</i>
verplicht	Wiskunde B Natuurkunde Scheikunde	Wiskunde B Natuurkunde Scheikunde Biologie	Wiskunde B Natuurkunde Scheikunde (tenzij andere vakken matig) Biologie	Wiskunde B Natuurkunde Scheikunde
keuze	Wiskunde D/Informatica	--	--	Biologie/Wiskunde D
vrij deel 1 vak uit:	Duits Frans Beeldende Vorming Economie Wiskunde D Bedrijfseconomie Biologie Onderzoek & Ontwerpen (inhaalprogramma vereist)	Duits Frans Informatica Economie BSM (Bewegen, Sport en Maatschappij)	Duits Frans Filosofie Beeldende Vorming Economie Bedrijfseconomie	een ander profielvak, OF BSM (bij voldoende belang- stelling en maximaal 1 groep) <i>Biologie kan nieuw, maar is niet makkelijk (scheikundig)</i>

zwart is verplicht examen mavo - max. 1 oranje vak als nieuw vak - groen mag altijd gekozen worden

Past dit profiel bij mij?

Dit profiel is iets voor jou als je interesse hebt voor natuurwetenschap en voor techniek. Je bent nieuwsgierig en wilt graag weten hoe dingen werken. Je kunt logisch denken en zorgvuldig werken. Je wilt graag ontwerpen en stoffen onderzoeken. Omdat je veel te maken zult krijgen met berekeningen is het handig als je aanleg hebt voor wiskunde en dat je ruimtelijk inzicht hebt. Ook met de computer moet je goed overweg kunnen.

Welke studies horen hierbij? (deze omschrijving is relatief stereotype t.b.v. beeldvorming, er zit zeker flexibiliteit bij vervolgopleidingen)

Met dit profiel kun je een studie gaan volgen waarin de exacte vakken een belangrijke rol spelen. Je kunt denken aan bijvoorbeeld: electrotechniek, bouwkunde, werktuigbouwkunde, weg- en waterbouwkunde en autotechniek. Ook kun je bijvoorbeeld Chemische Technologie, Biotechnologie, Informatica of Verkeerskunde gaan doen.

Wat kan ik met dit profiel worden?

Beroepen waaraan gedacht kunnen worden zijn: aannemer, chemisch analist, natuurkundige, meteoroloog, bosbouwkundig onderzoeker, verkeersvlieger en IT-specialist. Je hoeft niet persé een technicus te worden na deze studies. Ook kun je laboratoriumwerk gaan doen of terecht komen in de gezondheidszorg of landbouw.

Natuur & Gezondheid*

	ISW Hoogeland	ISW Gasthuislaan	Dalton HAVO	Lentiz Revius
gemeenschappelijk	Nederlands Engels <i>aangevuld met andere gemeenschappelijke vakken zoals bijv. lichamelijke oefening, maatschappij-leer etc.</i>	Nederlands Engels <i>aangevuld met andere gemeenschappelijke vakken zoals bijv. lichamelijke oefening, maatschappij-leer etc.</i>	Nederlands Engels <i>aangevuld met andere gemeenschappelijke vakken zoals bijv. lichamelijke oefening, maatschappij-leer etc.</i>	Nederlands Engels <i>aangevuld met andere gemeenschappelijke vakken zoals bijv. lichamelijke oefening, maatschappij-leer etc.</i>
verplicht	Biologie Scheikunde Wiskunde A of B	Biologie Scheikunde Wiskunde A of B	Biologie Scheikunde Wiskunde A	Biologie Scheikunde Wiskunde A (B)
keuze	Natuurkunde/Aardrijkskunde	Natuurkunde óf Aardrijkskunde	Natuurkunde/Aardrijkskunde	Natuurkunde/Aardrijkskunde
vrij deel 1 vak uit:	Duits Frans Informatica Beeldende Vorming Aardrijkskunde Economie Wiskunde D Bedrijfseconomie Onderzoek & Ontwerpen (inhaalprogramma vereist)	Duits Frans Informatica Economie BSM (Bewegen, Sport en Maatschappij)	Duits Frans Filosofie Beeldende vorming Economie Bedrijfseconomie	een ander profielvak, OF BSM (bij voldoende belangstelling en maximaal 1 groep) <i>Biologie kan nieuw, maar is niet makkelijk (scheikundig)</i>

zwart is verplicht examen mavo - max. 1 oranje vak als nieuw vak - groen mag altijd gekozen worden

Past dit profiel bij mij?

Dit profiel past bij je als je belangstelling hebt voor mensen, dieren en planten. Je moet goed uit de voeten kunnen met de exacte vakken. Je bent nieuwsgierig en wilt graag weten hoe dingen ontstaan en hoe ze werken. Je vindt het leuk om met mensen te werken en ze te helpen.

Welke studies horen hierbij? (deze omschrijving is relatief stereotype t.b.v. beeldvorming, er zit zeker flexibiliteit bij vervolgoledingen)

Met dit profiel kun je alle studies op (para)medisch gebied gaan doen. Denk dan bijvoorbeeld aan fysiotherapie, logopedie, diëtik of verpleegkunde. Met dit profiel heb je ook toegang tot de meeste agrarische studies zoals bijvoorbeeld: bos- en natuurbeheer, dier- en veehouderij of tuin- en landschapsinrichting. Ten slotte vormt dit profiel ook een goede basis voor de milieustudies zoals milieutechnologie. Soms moet je dan in je vrije deel nog een extra vak volgen.

Wat kan ik met dit profiel worden?

Je kunt bijvoorbeeld in een laboratorium gaan werken. Met behulp van apparatuur doe je biologisch en chemisch onderzoek. Ook kun je gaan werken als verpleegkundige in het ziekenhuis of in een verzorgingstehuis. Andere voorbeelden van beroepen zijn: apotheker, bodemkundige, of landbouwconsulent. Het omgaan met mensen speelt een belangrijke rol in je toekomstige werk.